

ЗАЛЕЖНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ ВІД АДАПТАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Внукова О. М.

Україна, м. Київ, Київський національний університет технологій та дизайну

В статті проаналізовано особливості адаптаційних процесів студентів 1-3 курсів, які здобувають фах інженера-педагога, та їх професійну спрямованість. Наведено результати проведеного дослідження, які свідчать про взаємозв'язок успішної адаптації та позитивної спрямованості студентів щодо майбутньої професійної діяльності у професійно-технічних навчальних закладах.

Постановка проблеми. Соціально-економічний розвиток України потребує висококваліфікованих інженерно-педагогічних кадрів, які здатні забезпечувати підготовку робітників у системі професійно-технічної освіти. Щоб ефективніше опанувати компетентностями інженера і педагога, є необхідність прискорення процесу адаптації студентів до особливостей навчання у ВНЗ, оскільки це впливає на їх професійну спрямованість та усвідомлення свого місця у майбутній професійній діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема адаптації студентів у ВНЗ була і залишається у центрі уваги багатьох вітчизняних і зарубіжних учених, зокрема А. Сіомичева, Ф. Березіна, Е. Научителя, Г. Балла, О. Галус, Н. Жигайло, Т. Каткової, Ю. Бохонкової, І. Соколової та багатьох інших. Г. Левківською визначено показники дезадаптованості студентів-першокурсників [2], С. Гурою обґрунтовано організаційно-педагогічні умови адаптації майбутніх інженерів-педагогів [1]. Професійній спрямованості майбутніх педагогів професійної школи увага фактично не надавалась, хоча С. Артюх, С. Батишев, Е. Зеєр, В. Зайчук, О. Коваленко, І. Лікарчук, О. Щербак та інші у своїх роботах висвітлювали різні аспекти професійної підготовки інженерів-педагогів. Залишаються не висвітленими аспекти взаємозв'язку адаптаційних процесів і професійної спрямованості студентів інженерно-педагогічних ВНЗ.

Постановка завдання. Метою нашого дослідження було вивчення особливостей адаптації майбутніх інженерів-педагогів на різних етапах навчання у ВНЗ та її вплив на професійну спрямованість. Нашим завданням було проведення діагностики та аналіз результатів адаптації майбутніх інженерів-педагогів 1-3 курсів та визначення залежності професійної спрямованості студентів від адаптаційних процесів.

Виклад основного матеріалу. Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить про те, що під соціально-психологічною адаптацією більшість учених розуміють пристосування індивіда до нових умов соціального довкілля та його результат. Соціально-психологічна адаптація розглядається також як компонент дієвого ставлення індивіда до світу, провідна функція якого полягає в оволодінні ним відносно стабільними умовами й обставинами свого буття; як складова осмислення і вирішення типових, переважно репродуктивних, завдань і проблем шляхом соціально прийнятих чи можливих способів поведінки особистості.

Професійна спрямованість розуміється, насамперед, як сукупність мотиваційних утворень, пов'язаних із професійною діяльністю людини і таких, що зумовлюють вибір професії та прагнення працювати за обраним фахом. На думку Л. Подоляк і В. Юрченко, професійна спрямованість особистості передбачає розуміння та внутрішнє прийняття нею цілей і завдань професійної діяльності, а також співзвучних із нею інтересів, настанов, переконань і поглядів [3, с. 81]. Професійна спрямованість є невід'ємною складовою професійного розвитку майбутнього фахівця. Важливо, щоб студент знав, чого він хоче від навчання у вищому навчальному закладі, чи прагне він у майбутньому пов'язати своє життя із професією, яку здобуває, і чого взагалі прагне досягти у своєму житті.

Основні адаптаційні проблеми, з якими зустрічаються студенти при прибутті на навчання, можна окреслити як проблеми нових умов життєдіяльності, спілкування, почуття самотності, а також нервово-психічну напруженість, невідповідність здібностей вимогам, необхідність докладання зусиль у вивченні нових складних дисциплін, самоорганізацію, темп навчальної роботи, режим праці і відпочинку тощо.

Для того, щоб детальніше вивчити адаптаційні проблеми студентів, нами було проведено діагностичне дослідження за допомогою опитувальника серед майбутніх інженерів педагогів першого-третього курсів Київського національного університету технологій та дизайну. Опитувальник включав запитання на виявлення рівня працездатності, психоемоційного стану, задоволеності міжособистісними стосунками із одногрупниками та викладачами тощо.

Ми виявили, що найбільш адаптованими є студенти третього курсу, вони, переважно, більш впевнені у собі, цілеспрямовані, мають невисокий рівень тривожності. Студенти другого курсу ще не зовсім впевнені в своїх діях. А студенти-першокурсники, хоч і мають певні проблеми з адаптацією, але намагаються створювати позитив і сподіватися на краще, що є правильним, на нашу думку, для підвищення рівня адаптації у ВНЗ. Можемо констатувати, що на третьому курсі адаптивні процеси

у студентів переважно завершилися.

На запитання «Чи бачите ви себе у майбутній професії?» – 40 % студентів першого курсу відповіло «так», 60 % – «ні». У той же час 90 % третьокурсників дали позитивну відповідь на дане запитання. Це свідчить про те, що студенти-першокурсники не мають достатньої інформації про обрану спеціальність чи обрали її випадково. Ми фіксували негативну відповідь саме у тих студентів, які проявили недостатній рівень адаптованості. Через причини непорозумінь з одногрупниками, викладачами, через складність навчального матеріалу, невміння самоорганізуватися студенти виявляють невдоволення обраним вищим навчальним закладом та фахом. Також деякі студенти у відповідях підкреслювали бажання займатися саме інженерною роботою в майбутньому, а не педагогічною. Це спонукає задуматися над посиленням мотиваційних аспектів психолого-педагогічної підготовки студентів уже з першого курсу.

Висновки. Процес успішної адаптації вкрай важливий для утвердження професійної спрямованості майбутніх інженерів-педагогів. Він залежить від взаємодії студентів з кураторами навчальних груп, викладачами, з іншими студентами. Тому педагоги мають створювати сприятливий психологічний клімат під час занять, мотивувати ситуації успіху. Також актуальним, на нашу думку, є формування у студентів таких рис характеру, як цілеспрямованість, впевненість та рішучість, що дасть їм змогу краще долати труднощі у навчанні, спілкуванні, а в подальшому і в професійній діяльності. Отже, успішна адаптація майбутніх інженерів-педагогів є важливим фактором формування позитивного ставлення до навчання та майбутньої професії у системі професійно-технічної освіти.

Список використаної літератури

1. Гура С. О. *Організаційно-педагогічні умови адаптації майбутніх інженерів-педагогів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04: «Теорія і методика професійної освіти»* / Гура Світлана Олександрівна; Харк. держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Х., 2004. – 20 с.
2. Левківська Г. П. *Адаптація першокурсників в умовах вищого закладу освіти: Навч. посіб. для вищ. навч. закл.* / Г. П. Левківська, В. Є. Сорочинська, В. С. Штифурак; М-во освіти і науки України. Наук.-метод. центр вищ. освіти. – К., 2001. – 128 с.
3. Подоляк Л. Г. *Психологія вищої школи: підручник* / Л. Г. Подоляк, В. І. Юрченко. Вид. 3-є, випр. і доп. – К.: Каравела, 2011. – 360 с.